

SAOPŠTENJE

RELEASE

PODGORICA, 18. april 2006 / 18th April 2006

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD REPUBLIKE CRNE GORE - 2003. GODINA -

GROSS DOMESTIC PRODUCT OF THE REPUBLIC OF MONTENEGRO - YEAR 2003 -

U ovom saopštenju objavljuju se preliminarni rezultati obračuna bruto domaćeg proizvoda Republike Crne Gore u tekućim cijenama po proizvodnoj i rashodnoj metodi za 2003. godinu prema metodologiji Sistema nacionalnih računa SNA93 i Evropskog sistema nacionalnih računa ESA95.

Bruto domaći proizvod Crne Gore u 2003. godini iznosio je ukupno 1 392 mil. eura.

Bruto domaći proizvod po stanovniku u 2003. godini iznosio je 2 252 eura.

Procijenjeni rast bruto domaćeg proizvoda u stalnim cijenama u 2003. godini iznosio je 2,4%.

This release presents preliminary results of Gross Domestic Product of the Republic of Montenegro at current prices by the production and expenditure approach for year 2003 according to the international methodologies of the System of National Accounts SNA93 and the European System of National Accounts ESA95.

Gross Domestic Product of Montenegro in 2003 amounted in total 1 392 mill. EUR.

Gross Domestic Product per capita in 2003 was 2 252 EUR.

Estimated growth of Gross Domestic Product at constant prices in 2003 was 2,4%.

1. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD GROSS DOMESTIC PRODUCT

	2002	2003
Bruto domaći proizvod, tržišne cijene (tekuće cijene, mil. EUR) <i>Gross domestic product, market prices (at current prices, mill. EUR)</i>	1 301.5	1 392.0
Stanovništvo (u hilj.), procjena sredinom godine <i>Population (in thous.), mid-year estimate</i>	617.1	618.2
Bruto domaći proizvod po stanovniku u EUR <i>Gross domestic product per capita in EUR</i>	2 109	2 252
Bruto domaći proizvod, (stalne cijene 2002, mil. EUR) <i>Gross domestic product, (at constant prices 2002, mill. EUR)</i>	1 301.5	1 333.2
Stopa rasta BDP-a u stalnim cijenama (%) <i>GDP growth rate at constant prices (%)</i>	1.7	2.4

2. BRUTO VRIJEDNOST PROIZVODNJE PO DJELATNOSTIMA I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U TEKUĆIM CIJENAMA, 2003. GODINA

GROSS OUTPUT BY ACTIVITIES AND GROSS DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT PRICES, 2003

KD	Bruto vrijednost proizvodnje <i>Gross output</i>	Međufazna (intermedijarna) potrošnja <i>Intermediate consumption</i>	Bruto dodata vrijednost <i>Gross value added</i>	NACE-Rev.1
Vrijednost, hilj. EUR Value, thous. EUR				
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	282862	133617	149245	A Agriculture, hunting and forestry
B Ribarstvo	606	122	484	B Fishing
V Vađenje rude i kamena	58744	30188	28556	C Mining and quarrying
G Prerađivačka industrija	457166	324901	132265	D Manufacturing
GA Proizvodnja prehrambenih proizvoda, pića i duvana	117907	64029	53878	DA Manufacture of food products, beverages and tobacco
GB Proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda	4794	4077	717	DB Manufacture of textiles and textile products
GV Prerada kože i proizvodnja predmeta od kože	2097	1030	1067	DC Tanning and dressing of leather and manufacture leather products
GG Prerada drveta i proizvodi od drveta	21858	18385	3473	DD Manufacture of wood and of products of wood
GD Proizvodnja celuloze, papira i proizvodi od papira, izdavačka djelatnost i štampanje	23281	17710	5571	DE Manufacture of pulp, paper and paper products; publishing and printing
GD Proizvodnja koksa, naftnih derivata i nuklearnog goriva	0	0	0	DF Manufacture of coke, refined petroleum products and nuclear fuel
GE Proizvodnja hemikalija, hemijskih proizvoda i vještačkih i sintetičkih vlakana	7588	4846	2742	DG Manufacture of chemicals and chemical products
GŽ Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	7357	6291	1066	DH Manufacture of rubber and plastic products
GZ Proizvodnja proizvoda od ostalih nemetalnih minerala	7154	4555	2599	DI Manufacture of other non-metallic mineral products
GI Proizvodnja osnovnih metala i standardnih metalnih proizvoda	232425	183610	48815	DJ Manufacture of basic metals and standard metal products
GJ Proizvodnja mašina i uređaja, na drugom mjestu nepomenuta	10730	8324	2406	DK Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
GK Proizvodnja električnih i optičkih uređaja	2774	2214	560	DL Manufacture of electrical and optical instruments
GL Proizvodnja saobraćajnih sredstava	11449	5134	6315	DM Manufacture of transport equipment
GLj Prerađivačka industrija na drugom mjestu nepomenuta	7752	4696	3056	DN Manufacturing, n.e.c.
D Proizvodnja i snabdijevanje el. energijom, gasom i vodom	177808	90241	87567	E Electricity, gas and water supply
Đ Građevinarstvo	157891	114377	43514	F Construction
E Trgovina na veliko i trgovina na malo; opravka motornih vozila, motocikala i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo	339927	174752	165175	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods
Ž Hoteli i restorani	89495	58539	30956	H Hotels and restaurants
Z Saobraćaj, skladištenje i veze	305037	161202	143835	I Transport, storage and communication
I Finansijsko posredovanje	66846	19081	47765	J Financial intermediation
J Aktivnosti u vezi s nekretninama, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti	159781	76764	83017	K Real estate, renting and business activities
K Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	174404	57696	116708	L Public administration and defence; compulsory social security
L Obrazovanje	69502	9944	59558	M Education
Lj Zdravstveni i socijalni rad	90609	27685	62924	N Health and social work
M Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti	94519	50677	43842	O Other community, social and personal activities
N Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima	7	0	7	P Private households with employed persons
Nj Eksteritorijalne organizacije i tijela	0	0	0	Q Extra-territorial organizations and bodies
Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene			-2119	FISIM
Bruto dodata vrijednost (bazne cijene)			1193299	Gross value added (basic prices)
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode			198710	Taxes on products less subsidies on products
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tržišne cijene)			1392009	GROSS DOMESTIC PRODUCT (market prices)

3. STRUKTURA BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA PO DJELATNOSTIMA STRUCTURE OF GROSS DOMESTIC PRODUCT BY ACTIVITIES

KD	Bruto dodata vrijednost (hilj. EUR) <i>Gross value added, (thous. EUR)</i>	Bruto dodata vrijednost (hilj. EUR) <i>Gross value added, (thous. EUR)</i>	Struktura BDP-a GDP structure (%) 2002	Struktura BDP-a GDP structure (%) 2003	NACE-Rev.1
	2002	2003			
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	148023	149245	11.4	10.7	A Agriculture, hunting and forestry
B Ribarstvo	349	484	0.0	0.0	B Fishing
V Vađenje rude i kamena	29935	28556	2.3	2.0	C Mining and quarrying
G Prerađivačka industrija	141497	132265	10.9	9.6	D Manufacturing
D Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom i vodom	72884	87567	5.6	6.3	E Electricity, gas and water supply
Đ Građevinarstvo	49457	43514	3.8	3.1	F Construction
E Trgovina na veliko i trgovina na malo; opravka motornih vozila, motocikala i predmeta za ličnu upotrebu	160085	165175	12.3	11.9	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods
Ž Hoteli i restorani	31887	30956	2.5	2.2	H Hotels and restaurants
Z Saobraćaj, skladištenje i veze	145769	143835	11.2	10.3	I Transport, storage and communication
I Finansijsko posredovanje	32538	47765	2.5	3.4	J Financial intermediation
J Aktivnosti u vezi s nekretninama, iznajmljivanje i poslovne	98914	83017	7.6	6.0	K Real estate, renting and business activities
K Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	102819	116708	7.9	8.4	L Public administration and defence; compulsory social security
L Obrazovanje	55965	59558	4.3	4.3	M Education
Lj Zdravstveni i socijalni rad	50759	62924	3.9	4.5	N Health and social work
M Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti	36437	43842	2.8	3.1	O Other community, social and personal activities
N Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima	5	7	0.0	0.0	P Private households with employed persons
Nj Eksteritorijalne organizacije i tijela	0	0	0.0	0.0	Q Extra-territorial organizations and bodies
Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	-2700	-2119	-0.2	-0.1	FISIM
Bruto dodata vrijednost (bazne cijene)	1154623	1193299	88.7	85.7	Gross value added (basic prices)
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode	146882	198710	11.3	14.3	Taxes on products less subsidies on products
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tržišne cijene)	1301505	1392009	100.0	100.0	GROSS DOMESTIC PRODUCT (market prices)

4. STRUKTURA BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA PO KATEGORIJAMA POTROŠNJE
STRUCTURE OF GROSS DOMESTIC PRODUCT BY TYPE OF EXPENDITURE

	Kategorije potrošnje (hilj. EUR) <i>Type of expenditure (thous. EUR)</i>	Kategorije potrošnje (hilj. EUR) <i>Type of expenditure (thous. EUR)</i>	Struktura Structure (%) 2002	Struktura Structure (%) 2003	
	2002	2003			
Finalna potrošnja	1405480	1429016	108.0	102.7	Final consumption expenditure
Lična potrošnja domaćinstava	1067285	1024835	82.0	73.6	Households final consumption expenditure
Potrošnja države	338195	404181	26.0	29.0	Government final consumption expenditure
- individualna	129597	124801	10.0	9.0	- individual
- kolektivna	208598	279380	16.0	20.1	- collective
Bruto investicije u fiksni kapital	198916	200830	15.3	14.4	Gross fixed capital formation
Promjene zaliha	30620	9460	2.4	0.7	Changes in inventories
Saldo izvoza i uvoza roba i usluga	-333520	-247297	-25.6	-17.8	External balance of goods and services
Izvoz roba i usluga	480968	462269	37.0	33.2	Exports of goods and services
- izvoz roba	317460	270574	24.4	19.4	- exports of goods
- izvoz usluga	163508	191695	12.6	13.8	- exports of services
Uvoz roba i usluga	814488	709566	62.6	51.0	Imports of goods and services
- uvoz roba	741183	629904	56.9	45.3	- imports of goods
- uvoz usluga	73305	79662	5.6	5.7	- imports of services
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD	1301496	1392009	100.0	100.0	GROSS DOMESTIC PRODUCT

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Metodološki koncept, definicije i klasifikacije

Upotrijebljena metodologija u skladu je sa Sistemom nacionalnih računa (SNA93) i Evropskim sistemom nacionalnih računa (ESA95).

BDP mjeri ukupnu vrijednost proizvoda i pruženih usluga koje su proizvele rezidentne institucionalne jedinice.

Obračun BDP-a uključuje sve djelatnosti unutar granica proizvodnje definisane SNA93 i ESA95 i obuhvata cjelokupnu teritoriju Republike Crne Gore.

Procjena sive ekonomije djelimično je uključena za dio legalnih aktivnosti i to nezabilježenog dijela zbog statističkih razloga (neodaziv, neažurni registri) i zbog ekonomskih razloga (podizvještavanje).

Korišćeni su različiti statistički podaci: MONSTAT-a, Poreske uprave, Centralne banke Crne Gore, Ministarstva finansija i završni računi.

Illegalne aktivnosti nisu uključene (droga, prostitucija, krijumčarenje ljudi, nelegalna trgovina CD-a, video kasete, nelegalno korišćenje softvera, prodaja oružja).

Klasifikacija ekonomskih jedinica po djelatnostima u skladu je sa Klasifikacijom djelatnosti (KD-om) koja je usklađena sa NACE Rev.1. Klasifikacija proizvoda korišćena za obračun bruto dodate vrijednosti po djelatnostima je nacionalna Nomenklatura industrijskih proizvoda.

U djelatnostima su grupisani poslovni subjekti kao institucionalne jedinice, a ne jedinice homogene aktivnosti.

Procjene su napravljene prema obračunskom načelu.

Metodologija obračuna

Proizvodna metoda

Osnovne kategorije obračuna BDP-a po proizvodnoj metodi:

Bruto vrijednost proizvodnje se definiše kao tržišna vrijednost svih proizvedenih roba i usluga. Obračunata je po djelatnostima u približnim baznim cijenama, jer su sve subvencije tretirane kao subvencije na proizvode i uzete u obračun na nivou nacionalne ekonomije.

Međufazna (intermedijarna) potrošnja po nabavnim cijenama je vrijednost proizvoda i usluga koji se transformišu, koriste i troše u procesu proizvodnje.

Bruto dodata vrijednost predstavlja razliku između bruto vrijednosti proizvodnje i međufazne (intermedijarne) potrošnje.

Bruto domaći proizvod u tržišnim cijenama iskazuje vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga rezidentnih jedinica, tj. zbir bruto dodatih vrijednosti po djelatnostima uz uključivanje u obračun na nivou nacionalne ekonomije stavki koje nisu raspoređene po djelatnostima: usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene i porezi na proizvode minus subvencije na proizvode.

Tekuće cijene

Obračun bruto dodate vrijednosti u tekućim cijenama zasniva se na redovnim statističkim istraživanjima:

- Kompleksnog godišnjeg izvještaja preduzeća, KGI-01;
- Kompleksnog godišnjeg izvještaja banaka i finansijskih organizacija, KGI-02;
- Kompleksnog godišnjeg izvještaja drugih pravnih lica, KGI-03;
- Obračuna društvenog proizvoda privatnog sektora, DZ i DP;

Uz to su korišćeni podaci Centralne banke Crne Gore, Poreske uprave i završnog računa budžeta Republike Crne Gore.

Korišćeni podaci prilagođeni su metodološkim zahtjevima SNA93 i

Zavod za statistiku Crne Gore - MONSTAT

METHODOLOGICAL NOTES

Methodological concepts, definitions and classifications

The methodology used is harmonized with the System of National Accounts (SNA93) and European system of accounts (ESA95).

GDP measures the total value of the goods and services produced by resident institutional units.

The GDP compilation includes all activities within the production frame defined by SNA93 and ESA95 and covers the whole territory of the Republic of Montenegro.

The estimate of grey economy is partially included for those legal activities non-observed for statistical reasons (non-response, outdated registers) and economic reasons (under-reporting).

Data were used from different sources: MONSTAT, Tax Authorities, Central Bank, Ministry of Finance and Annual Financial Reports.

Illegal activities are not included (drugs, prostitution, sex-trafficking, illegal selling of CDs, video tapes, illegal use of software, smuggling of weapons etc.)

The classification of economic units by activity is in line with the national Classification of Economic Activities (CEA) that is harmonized with the NACE Rev.1 classification. The classification of products used for calculation of Gross value added is the national Nomenclature of Industrial Products.

Business entities are grouped within activities as institutional units and not as units of homogenous activities.

The estimates are based on an accrual principle.

Compilation methodology

Production approach

The main categories of GDP compilation by production approach:

Gross output is defined as a market value of produced goods and services. It is calculated by activities at approximate basic prices, since all subsidies are treated as subsidies on products and included into calculation on the level of national economy.

Intermediate consumption at purchase prices is the value of goods and services, which are transformed, used and consumed in the production process.

Gross value added is the value of gross output less the value of intermediate consumption.

Gross domestic product at market prices is the value of all goods and services produced by resident units, i.e., the sum of gross value added by activities including items not classified by activities on the level of national economy: financial intermediation services indirectly measured (FISIM) as well as taxes on products less subsidies on products

Current prices

Calculation of the Gross value added at current prices is based on regular statistical surveys:

- Complex Annual Report of Enterprises, KGI-01;
- Complex Annual Reports of Banks and Financial Organizations, KGI-02;
- Complex Annual Reports of other legal entities, KGI-03;
- Compilation of Domestic Product of Private Sector, DZ and DP;

In addition, data were used from the Central Bank of Montenegro, Tax authorities and Annual Budgetary Report of the Republic of Montenegro.

Statistical Office of Montenegro - MONSTAT

ESA95, a u pojedinim slučajevima su izvršene procjene na osnovu raspoloživih podataka.

Stalne cijene

Obračun BDP-a u stalnim cijenama zasniva se na ekstrapolaciji bruto dodate vrijednosti bazne godine odgovarajućim jednostrukim indikatorima obima bruto vrijednosti proizvodnje, indeksima kvantitativnih indikatora bruto vrijednosti proizvodnje i indeksima broja zaposlenih.

Rashodna metoda

Obračun BDP-a u tekućim cijenama prema rashodnoj metodi zasniva se na podacima iz redovnih istraživanja MONSTAT-a, Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore i ekspertskih procjena za dio podataka za koje su nedostajali izvori.

Za obračun lične potrošnje domaćinstava korišćeni su podaci iz redovnih istraživanja MONSTAT-a. Glavni izvor podataka je Anketa o potrošnji domaćinstava. Korišćeni su podaci o upotrijebljenim sredstvima – prosjek po članu domaćinstva (za sva domaćinstva ukupno – poljoprivredna, mješovita i nepoljoprivredna). Takođe su korišćeni i podaci o prometu u trgovini na malo i prometu u hotelima i restoranima. Podacima iz Ankete o potrošnji domaćinstava dodat je iznos procijenjene stambene rente. Konačni obračun lične potrošnje korigovan je dijelom zbog usklađivanja podataka sa obračunom GDP-a po proizvodnoj metodi.

Podaci o izdacima države izračunati su na osnovu podataka Ministarstva finansija i Završnog računa budžeta Crne Gore. Razlika između obračunskog načela i načela plaćanja dijelimično je procijenjena u MONSTAT-u, te su konačni rezultati približni obračunskom načelu. Individualna potrošnja države obuhvata rashode na obrazovanje, zdravstvo, socijalnu zaštitu, sport, kulturu i rekreaciju. Ostali rashodi države predstavljaju kolektivnu potrošnju.

Bruto investicije u fiksni kapital pravnih lica obračunate su na osnovu podataka iz Godišnjeg izvještaja o investicijama INV- 01, koje sprovodi MONSTAT. Bruto investicije u fiksni kapital za nekorporativni sektor (građevinarstvo, trgovina, poljoprivreda i dr.) procijenjeni su na osnovu raspoloživih podataka iz redovnih statističkih istraživanja i procjene troškova prenosa vlasništva.

Promjene zaliha obračunate su na osnovu podataka iz redovnog statističkog istraživanja o rezultatima poslovanja preduzeća KGI-01 i završnih računa preduzeća.

Podaci o izvozu i uvozu roba i usluga zasnivaju se na Bilansu plaćanja Centralne banke Crne Gore. Robni tokovi sa Srbijom i Kosovom uključeni su u izvoz i uvoz. Vrednovanje uvoza izvršeno je po paritetu CIF, a izvoza po paritetu FOB.

The data used were adjusted according to the requirements of SNA93 and ESA95 methodologies, while in certain cases some estimates were made using available data.

Constant prices

GDP comilation at constant prices is based on extrapolation of Gross value added of reference year by appropriate single indicators of gross output volume, indices of quantitative indicators of gross output and indices of number of employees.

Expenditure approach

The GDP compilation at current prices by the expenditure approach is based on the data from regular surveys of MONSTAT, Ministry of Finance data, Central Bank of Montenegro as well as expert estimates for non-available data.

Final consumption expenditure of households was calculated from regular surveys of MONSTAT. The main data source was Household Budget Survey (HBS) whereas the following data were used: spent resourses of households – average per household member (total for all households – agricultural, mixed and non-agricultural). The retail trade data and turnover data for hotels and restaurants were used as well. Estimated housing rents were added to HBS data. Final consumption expenditure of household was corrected because of the harmonization with the GDP data by the production approach.

Data on Government expenditures were based on data from Ministry of Finance and Annual Budgetary Report of Montenegro. The difference between accrual and cash principles was partly estimated by MONSTAT, so that the final results are mainly based on accrual principle. Individual Government final consumption includes expenditures on education, health, social secutiry and welfare, sport, culture and recreation. Other expenditures of the Government are related to collective consumption.

Gross fixed capital formation data for corporate enterprises are based on data of regular MONSTAT survey on investments (INV-01) Gross fixed capital formation for the unincorporated sector (construction, trade, agriculture, etc.) was estimated on the basis of available data from regular statistical surveys and estimates on transfer of ownership costs.

Changes in inventories were calculated using the data from the regular statistical survey on enterprises (KGI-01) and Annual Financial Reports of enterprises.

Data on imports and exports of goods and services were based on the Balance of Payment data of Central Bank of Montenegro. Commodity flows with the Serbia and Kosovo are included in exports and imports data. Imported goods are valued at c.i.f. prices and exported goods are valued at f.o.b. prices.

Izdaje i štampa:

Published and printed by:

Zavod za statistiku Crne Gore - MONSTAT

Statistical office of Montenegro - MONSTAT

IV Proleterska 2, 81000 Podgorica

Tel: +381 (0)81 241 206

Fax: +381 (0)81 241 270

E-mail: statistika@cg.yu

www.monstat.cg.yu

Odgovorna osoba:

Responsible person:

Ilija Stanišić, direktor

Mr. Ilija Stanišić, General Director

Saopštenje pripremile:

Release prepared by:

Mirjana Đuranović

Radojka Bojić

Branka Šušić

Bojana Radević

Snežana Bogojević

Bojana Brašanac

Svetlana Roganović

Zora Bošković-Konjević

Obavještenja daje Odjeljenje makroekonomskih statistika, kontakt osobe:

Information is available at the department of macroeconomic statistics, by the following persons:

Mirjana Đuranović, Rukovodilac odeljenja

Ms. Mirjana Đuranović, Head of department

Tel: +381 (0)81 242 001

Fax: +381 (0)81 241 959

E-mail: statistika@cg.yu

Radomir Đurović, Pomoćnik direktora

Mr. Radomir Đurović, Assistant Director

Tel: +381 (0)81 241 206

Fax: +381 (0)81 241 270

E-mail: statistika@cg.yu